

Razvoj tipologije držav za analizo kakovosti življenja v Evropi

Povzetek

Uvod

Širitev EU zagotavlja možnosti za izboljšanje razumevanja možnih vplivov, ki jih ima država na svoje državljane: vse večja raznolikost povzroča znatne razlike na področju politik in njihovega izvajanja ter prinaša izzive v zvezi s številom in zapletenostjo takšnih razlik. Eden od načinov obravnavanja tega vprašanja je združevanje držav. To se je poskušalo doseči s številnimi različnimi modeli v Evropi in širše, vendar noben ni posebej usmerjen v kakovost življenja ob vključitvi celotnega sedanjega sklopa držav članic EU. Cilj tega projekta je bil razviti tipologijo držav, usmerjeno v kakovost življenja, kot večrazsežnostni koncept za 34 držav, vključenih v tretjo evropsko raziskavo o kakovosti življenja (EQLS).

Ozadje politike

Evropa je na splošno zavezana upoštevanju najrazličnejših rezultatov pri oceni ciljev in učinkovitosti gospodarske in socialne politike, vključno s kakovostjo življenja. V poročanje in spremljanje kakovosti življenja v Evropi je vključenih več organov, ki so objavili poročila, v katerih priporočajo, naj se preseže merjenje BDP kot kazalnika blaginje. V strategiji Evropa 2020, ki je bila sprejeta junija 2010, so opredeljeni merljivi cilji za številne kazalnike, ki presegajo BDP in se uporabljajo za spremljanje strategije EU za trajnostni razvoj.

Brezposelnost je v nekaterih državah članicah EU velika težava; v drugih pa nizek življenjski standard (celo med zaposlenimi) ostaja problematika, s katero se je treba nujno spopasti. Pristop, pri katerem bi se države združile na podlagi narave njihovih prevladujočih težav na področju kakovosti življenja, bi bil koristen kazalnik, kje je pozornost politike najbolj potrebna. S tem pristopom bi se lahko pojasnil najpomembnejši način vplivanja dejavnosti države na kakovost življenja. Omogočil bi tudi presojo soodvisnosti razsežnosti in obsega, v katerem različne politike in strategije vodijo do različnih rezultatov na

področju kakovosti življenja, ter presojo, ali je mogoče podobne rezultate doseči z različnimi pristopi politike.

Pristop

Najprimernejši sistem združevanja držav bi: temeljil na institucionalnih dejavnikih, ki bi bili splošno pomembni, sorazmerno časovno stabilni in pomembni za kakovost življenja. Ta študija je za zagotovitev skladnosti s temi standardi vključevala tri elemente:

- temeljit pregled „hitre presoje dokazov“ iz literature o združevanju držav, s poudarkom na kakovosti življenja;
- empirično analizo grozda manjšega števila kazalnikov v zvezi z zmogljivostjo in ukrepanjem države za proučitev, ali bi bilo mogoče ta pristop uporabiti za razširitev, posodobitev in potrditev sistema, pridobljenega na podlagi pregleda literature;
- empirično analizo podatkov iz evropske raziskave o kakovosti življenja iz leta 2012 za preskus obsega, v katerem sistem združevanja držav upošteva razlike na področju kakovosti življenja na ravni držav.

Ključne ugotovitve

V pregledani literaturi je bila kljub razlikam v pristopu in predpostavkah ugotovljena težnja k zblizevanju. Opredeljenih je bilo sedem skupin držav: skandinavske države, zahodni otoki, celinske države, sredozemske države, baltske države, srednja in vzhodna Evropa ter balkanske države. Za raziskavo o kakovosti življenja je smiselno sredozemsko skupino, ki je bila opredeljena v literaturi, razdeliti na dve skupini: vzhodno in zahodno. Rezultat tega je osem skupin držav na najbolj podrobni ravni.

Rezultat empirične analize grozda je bil drugačen sistem združevanja na najbolj podrobni ravni (sedem skupin). Na bolj zbirni ravni analize pa je bilo v skladu z analizo na podlagi literature in empirično analizo grozda 26 držav razvrščenih v podobne skupine. Glede na rezultate bi bilo verjetno mogoče razviti metodo potrjevanja, razširitve in posodabljanja sistema združevanja držav na podlagi analize širše dostopnih kazalnikov na makro ravni. Delo na tem področju je treba nadaljevati, saj z uporabo sedanjih širše dostopnih kazalnikov ni bilo mogoče izdelati klasifikacije, ki bi bila popolnoma v skladu s sistemom, ki temelji na literaturi.

Opredeljen je bil tudi petskupinski sistem. Ta vključuje združevanje skupin, ki so si podobne po vzorcih kakovosti življenja, da se prepreči nastanek skupin s samo eno ali dvema državama, kjer je poudarek na EU-28. Pri tem sistemu je skupina celinskih držav združena z zahodnimi otoki, baltske države so združene z državami srednje in vzhodne Evrope, države vzhodnega Sredozemlja (Ciper, Grčija in Turčija) pa so združene z balkanskimi državami.

Oblikovan je bil triskupinski sistem, ki naj bi se uporabljal samo, če se zahteva splošen povzetek razlik na ravni držav. Te tri skupine so skandinavske države, države zahodne Evrope ter države srednje in vzhodne Evrope.

Za merjenje večrazsežnostnih težav na področju kakovosti življenja je bilo treba pripraviti prilagojeni količnik za štetje oseb (*adjusted headcount ratio* – AHCR), ki je bil preskušen na podatkih iz evropske raziskave o kakovosti življenja iz leta 2012. AHCR je kazalnik, ki sega od 0 do 1, z njim pa se meri raven in intenzivnost večrazsežnostnih primanjkljajev na področju kakovosti življenja. Najnižja vrednost je 0,01 (Islandija), najvišja pa 0,19 (Bolgarija). Ponavadi je količnik najnižji v državah severne in zahodne Evrope, najvišji pa v južnih in vzhodnih državah.

V državah z ugotovljenim visokim AHCR so ponavadi težave z osnovnimi življenjskimi standardi in kakovostjo javnih storitev sorazmerno pomembnejše. V državah z ugotovljenim nizkim AHCR so se težave na področjih zdravja, duševnega dobrega počutja, občutene socialne izključenosti in primanjkljajev na področju socialnega kapitala povečale med tistimi državami, ki imajo večrazsežnostne težave na področju kakovosti življenja.

Smernice politike

Z osemskupinskim sistemom je mogoče zelo uspešno zajeti razlike med državami glede splošnih primanjkljajev na področju kakovosti življenja, materialnega pomanjkanja in javnih storitev, sistem pa je precej uspešen tudi na področjih sosedstva, nastanitve, duševnega dobrega počutja, občutene socialne izključenosti, socialnih napetosti in zdravja. Vendar pa sploh ni uporaben za razlikovanje med državami z visoko in nizko ravno primanjkljajev na področju socialnega kapitala. Njegova uporaba se priporoča na najbolj podrobni ravni, kjer je poudarek na 34 državah in je zaželena najvišja raven podrobnosti.

Petskupinski sistem je uporaben, če je poudarek na 28 državah članicah EU. Z njim je mogoče uspešno zajeti bistvene razlike glede kakovosti življenja, manj uspešno pa razlike pri stanovanjskih težavah, še manj uspešno pa podporo mreže in socialne napetosti.

Triskupinski sistem se priporoča v primerih, kadar se prednostno obravnava malo skupin, čeprav bo ta sistem povzročil izgubo nekaterih informacij.

Za posebne razsežnosti kakovosti življenja je potrebno izpopolnjeno združevanje držav, pri čemer bi se upoštevale razlike med državami na področju izzivov in politik, pomembnih za razsežnost, ki se proučuje. Čeprav so med državami znatne razlike glede pomanjkanja socialnega kapitala, ta pristop ni uspešen pri razlikovanju med državami na tej podlagi.

Za razvoj sistema, ki bi se lahko sčasoma posodobil, se priporoča nadaljnja raziskava uporabe kazalnikov na makro ravni, ko bodo na voljo v večjem številu. Za kakovost življenja so verjetno pomembni zlasti kazalniki, povezani s politiko trga dela, družinsko politiko in državljansko udeležbo.

Dodatne informacije

Poročilo z naslovom *Developing a country typology for analysing quality of life in Europe* (Razvoj tipologije držav za analizo kakovosti življenja v Evropi) je na voljo na spletnem naslovu <http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef1447.htm>.

Za dodatne informacije se obrnite na vodjo raziskav Daphne Ahrendt na e-naslovu dap@eurofound.europa.eu.